

Nr 73.

Ankom till riksdagens kansli den 21 juni 1943 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av delegerades för riksdagens verk framställning i fråga om ändrad lydelse av vissa bestämmelser i tjänste- och familjepensionsreglementena för riksdagens verk.

I skrivelse till bankoutskottet den 16 juni 1943 hava *delegerade för riksdagens verk* framlagt förslag angående ändrad lydelse av vissa bestämmelser i tjänste- och familjepensionsreglementena för riksdagens verk.

Förslagen äro fogade såsom *Bilagor A och B* vid detta utlåtande.

Till stöd för förslagen anföres följande:

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t i proposition nr 324 till 1942 års riksdag beslöt riksdagen sådan ändring av bestämmelsen i 8 § 4 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet, att tjänsteman, som genom lagakraftägande dom befunnits skyldig till förfarande, varå avsättning kunde följa, men som jämlikt 5 kap. 2 § strafflagen förklarats fri från ansvar, kan av Kungl. Maj:t förklaras skyldig att avgå samt entledigas även om förfarandet skett utom tjänsten (jfr BU:s utlåtande nr 66). Motsvarande ändring torde böra vidtagas i 6 § 3 mom. tjänstepensionsreglementet för riksdagens verk, vilket moment i övrigt överensstämmer med förenämnda stadgande i allmänna tjänstepensionsreglementet. Beslutanderätten torde böra tillkomma delegerade.

I ovan omförmälda proposition framlades jämväl förslag angående ändrad lydelse av 24 § 1 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet. Förslaget avsåg att införa möjlighet för förordnandetjänsteman att efter medgivande av Kungl. Maj:t kunna komma i åtnjutande av förordnandepension, även om han icke innehaft förordnandetjänsten minst 12 år i oavbruten följd. Såsom förutsättning för dylik förtidspension skulle i huvudsak gälla, att tjänstemannen uppnått en levnadsålder av 60 år, att avgången icke funnes stridande mot statens intressen, att tjänstemannen samtidigt med tillträddet av förordnandetjänsten frånträdde annan med pensionsrätt förenad statsanställning samt att tjänstemannen, inberäknat förordnandetiden, kunde tillgodoräkna minst 30 tjänstår för pension. I sak innebar förslaget, att tjänstemannen skulle erhålla samma möjlighet till förtidspension som om han kvarstått i sin tidigare fullmakts- eller konstitutorialtjänst (eller extra-ordinarietjänst). Förslaget bifölls av riksdagen även i denna del (jfr BU:s förenämnda utlåtande nr 66), och därav föranledd författningsändring har utfärdats genom kungl. kungörelse den 18 juli 1942 (nr 690), vilken trädde i kraft den 1 juli samma år.

Genom propositionen nr 169 till 1943 års riksdag har Kungl. Maj:t framlagt förslag rörande ytterligare ändringar av bestämmelserna i fråga om förordnandepension. Dessa ändringar komma att i visst avseende medföra skärpta, men i annat avseende minskade fordringar för sådan pension.

Enligt gällande bestämmelser utgår hel förordnandepension, om tjänstemannen innehåft förordnandetjänsten minst 12 år, detta även om avgången är frivillig. Skärpningen avser att förordnandetjänsteman, som väl innehåft tjänsten minst 12 men icke 18 år och som ej uppnått en levnadsålder av 55 år, skall få vidkännas avkortad pension, om han på grund av därom uttryckt önskan får förordnandet upphävt eller icke förnyat. Den föreslagna avkortningen uppgår till $\frac{1}{6}$ för varje påbörjat antal av 5 år, varmed levnadsåldern vid avgången understiger 55 år, dock högst $\frac{3}{6}$.

Om förordnandetjänsteman frivilligt avgår, innan han kan tillgodoräkna sig minst 12 års tjänstetid i den senast innehavda befattningen, och förutsättningar för förtidspensionering enligt vad ovan sagts icke föreligga, erhåller tjänstemannen enligt gällande bestämmelser endast tjänstelivränta. I förenämnda proposition nr 169 har föreslagits den uppmjukningen, att tjänsteman, som övergått från en förordnandetjänst till en annan, äger rätt att vid avgång ur tjänst erhålla förordnandepension, under förutsättning att han skulle varit berättigad till dylik pension för den tidigare befattningen, om han kvarstått i denna intill tiden för avgången. Därvid skall grundbeloppet för pensionen beräknas som om tjänstemannen intill tiden för avgången varit innehavare av den tidigare befattningen. Med avgången befattningshavare skall, enligt vad som föreslagits i propositionen nr 286 till årets riksdag, jämsställas den som kvarstår i statstjänst såsom innehavare av befattning, vilken icke är förenad med tjänstepensionsrätt. En motsvarande komplettering har föreslagits beträffande rätt till uppskjuten livränta för den, som övergår till icke pensionsberättigad statstjänst.

Med den vidgade rätt att vid frivillig avgång erhålla förordnandepension, som sålunda föreslagits, följer rätt till familjepension enligt allmänna familjepensionsreglementet. I propositionen nr 169 har med hänsyn härtill föreslagits ett tillägg till 15 § 1 mom. nämnda reglemente, enligt vilket även familjepensionen i här avsedda fall bör beräknas som om tjänstemannen intill avgången kvarstått i den tidigare förordnandetjänsten.

I 1942 års tjänstepensionsreglemente för riksdagens verk (22 § 1 och 3 mom.) böra motsvarande ändringar i fråga om förordnandepension vidtagas, som enligt vad ovan nämnts genomförts eller föreslagits för förordnandetjänstemän, som äro underkastade allmänna tjänstepensionsreglementet. Därvid bör emellertid uppmärksammas de särskilda förhållanden som gälla för riksdagens justitieombudsman och militieombudsman. Frågan om deras pensionsrätt blev ingående prövad av 1941 års riksdag (jfr BU:s utlåtande nr 6/1941). Att i nu förevarande sammanhang skärpa förutsättningarna för förordnandepension för ombudsmännen synes icke böra ifrågakomma. En bestämmelse motsvarande 24 § 3 mom. första stycket b) allmänna tjänstepensionsreglementet bör sålunda icke bliva tillämplig å dem. Med hänsyn till att ombudsmännen enligt gällande bestämmelser erhålla förordnandepension (avkortad) vid avgång efter två fulla tjänsteperioder (8 år), synes det icke heller påkallat att möjlighet beredes dem att erhålla förtidspension enligt grunder motsvarande dem som föreslagits för andra förordnandetjänstemän. Båda dessa möjligheter till pension (avkortad förordnandepension respektive förtidspension) synas icke kunna föreligga vid sidan av varandra. Däremot synes det rimligt, att om justitieombudsman eller militieombudsman vid tillträde av förordnandetjänsten innehade annan förordnandetjänst, han må erhålla pension för sistnämnda tjänst, därest

sådan rätt förelegat, om ombudsmannen kvarstått i denna tjänst i stället för att åtaga sig ombudsmansämbetet. Skulle ombudsmannen vid avgången äga rätt till avkortad pension för ombudsmanstjänsten, bör han det oaktat erhålla den med den tidigare förordnandetjänsten förenade pensionen, om denna är högre.

23 § 1 mom. tjänstepensionsreglementet och 15 § 1 mom. familjepensionsreglementet för riksdagens verk torde böra kompletteras med bestämmelser av samma innehåll som de i propositionerna nr 169 och 286 föreslagna tilläggen till motsvarande moment i allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena. Vidare torde, i anslutning till vad som föreslagits i propositionen nr 286, 15 § 2 och 3 mom. tjänstepensionsreglementet för riksdagens verk böra givas ändrad avfattning. Här avsedda ändringar äro av formell natur och äsyfta närmast att bibehålla största möjliga överensstämmelse mellan allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena och motsvarande reglementen för riksdagens verk. Genom att i 15 § 2 mom. den nuvarande bestämmelsen i andra stycket upphäves, kommer tjänsteman, som innehåft beställning å reservstat, att såsom tjänstår för pension få tillgodoräkna tid för i beställningen fullgjord tjänstgöring ävensom den tid därutöver, som Kungl. Maj:t må hava medgivit. Genom ändringen i 15 § 3 mom. möjliggöres för delegerade att pröva frågan, därest Kungl. Maj:t icke redan förut tagit ståndpunkt till densamma.

I enlighet med vad sålunda föreslagits har upprättats förslag till ändrad lydelse av 6 § 3 mom., 15 § 2 och 3 mom., 22 § 1 och 3 mom. samt 23 § 1 mom. tjänstepensionsreglementet ävensom 1 § 1 och 2 mom. samt 15 § 1 mom. familjepensionsreglementet för riksdagens verk.

Under hänvisning till det anförda hava delegerade hemställt, att bankoutskottet ville föreslå riksdagen besluta att, räknat från och med den 1 juli 1943,

dels 6 § 3 mom., 15 § 2 och 3 mom., 22 § 1 och 3 mom. samt 23 § 1 mom. tjänstepensionsreglementet för riksdagens verk skola erhålla den ändrade lydelse, som framgår av härvid fogade *Bilaga A*,

dels ock 1 § 1 och 2 mom. samt 15 § 1 mom. familjepensionsreglementet för riksdagens verk skola erhålla ändrad lydelse i enlighet med härvid fogade *Bilaga B*.

Utskottet.

Såsom av utredningen framgår, sammanhånga de av delegerade för riksdagens verk framlagda förslagen till ändringar i tjänste- och familjepensionsreglementena för nämnda verk antingen med vissa av 1942 års riksdag beslutade ändringar i allmänna tjänstepensionsreglementet eller med vissa i propositionerna nr 169 och 286 till innevarande riksdag framlagda förslag till ändringar i nyssnämnda reglemente samt i allmänna familjepensionsreglementet. Sagda propositioner ha av utskottet tillstyrkts i ett förut denna dag avgivet utlåtande nr 70. Då pensionsreglementena för riksdagens verk i de hänseenden, varom här är fråga, för närvarande överensstämma med de allmänna pensionsreglementena, biträder utskottet de av delegerade avgivna förslagen.

På en punkt ha emellertid delegerade ifrågasatt en avvikelse, nämligen beträffande förutsättningarna för förordnandepension för riksdagens justitie- och militieombudsmän. Med hänsyn till de särskilda pensioneringsregler, som gälla för dessa befattningshavare, ha delegerade icke funnit påkallat att för dem införa någon motsvarighet till den bestämmelse i fråga om nedsättning av pensionsbeloppet i vissa fall vid frivillig avgång, som i propositionen nr 169 föreslagits skola införas i 24 § 3 mom. b) allmänna tjänstepensionsreglementet. Utskottet har för sin del icke funnit anledning till erinran mot vad delegerade sålunda föreslagit.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av delegerades för riksdagens verk förevarande framställning, må besluta att, räknat från och med den 1 juli 1943,

dels 6 § 3 mom., 15 § 2 och 3 mom., 22 § 1 och 3 mom. samt 23 § 1 mom. tjänstepensionsreglementet för riksdagens verk skola erhålla den ändrade lydelse, som framgår av härvid fogade *Bilaga A*,

dels ock 1 § 1 och 2 mom. samt 15 § 1 mom. familjepensionsreglementet för riksdagens verk skola erhålla ändrad lydelse i enlighet med härvid fogade *Bilaga B*.

Stockholm den 18 juni 1943.

På bankoutskottets vägnar:

GUST. SVEDMAN.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Berling, Nordenson, Friggeråker, Sylwan, Leander, Fahlander* och *Åqvist*;

från andra kammaren: herrar *Svedman, Paulsen, K. A. Westman, Andersson* i Munkaljungby, *Sundberg, Ericsson* i Kinna, *Nilsson* i Landskrona och *Malmborg*.

Förslag

till

ändrad lydelse av 6 § 3 mom., 15 § 2 och 3 mom., 22 § 1 och 3 mom. samt 23 § 1 mom. tjänstepensionsreglementet för riksdagens verk.

6 §.

3 mom. Befinnes ordinarie — — — entlediga honom.

Tjänsteman, som genom lagakraftätagande dom befunnits skyldig till förfarande, varå avsättning kunnat följa, men som jämlikt 5 kap. 5 § strafflagen förklarats fri från ansvar, må av delegerade, jämväl i annat fall än i nästföregående stycke sägs, förklaras skyldig att avgå samt entledigas. Vad här — — — i riksgäldskontoret.

15 §.

2 mom. Såsom tjänstår — — — i 1 mom.

3 mom. På prövning av delegerade beror, om och i vad mån tid, varunder tjänsteman fullgjort arbete eller uppdrag i eller utom statens tjänst, må tillgodoräknas såsom tjänstår, där sådan tillgodoräkning ej må ske enligt vad ovan i denna paragraf eller eljest är stadgat.

22 §.

1 mom. Innehavare av — — — förnyat förordnande.

För riksdagens — — — b) eller c).

Annan i denna paragraf avsedd tjänsteman än justitieombudsman och militieombudsman må, om hans förordnande efter det han uppnått en levnadsålder av 60 år på grund av därom av honom uttryckt önskan upphävas innan tjänsten av honom innehafts 12 år i oavbruten följd, kunna av delegerade medgivnas rätt att komma i åtnjutande av förordnandepension, därest avgången finnes icke vara stridande mot statens intressen och under förutsättning tillika

a) att han samtidigt med frånträdande av anställning, som avses i 10 §, tillträdde och därefter i oavbruten följd innehaft befattning av det slag, varom i denna paragraf är fråga; samt

b) att han vid frånträdandet av nämnda anställning kunde tillgodoräkna sig så stort antal tjänstår att detta utökad med den tid han innehaft befattning av det slag, varom i denna paragraf är fråga, uppgår till minst 30 år.

Bestämmelserna i nästföregående stycke skola äga tillämpning även i fall, då förnyat förordnande icke meddelas på grund av att tjänstemannen därom uttryckt önskan.

Jämväl i annat fall än ovan sagts äger tjänsteman, vilken samtidigt med frånträdande av tidigare innehavd, med rätt till förordnandepension förenad befattning tillträtt och därefter i oavbruten följd innehaft annan sådan befattning, vid avgång rätt att komma i åtnjutande av förordnandepension, under förutsättning att han skulle hava varit berättigad till dylik pension för den tidigare befattningen, om han kvarstått i denna intill tiden för avgången. Vad här stadgas skall äga tillämpning jämväl å den, som frånträder befattning såsom justitieombudsman eller militieombudsman, detta även om ombudsmannen jämlikt bestämmelserna i denna paragraf är berättigad till avkortad pension men denna skulle bli lägre.

Vid tillämpning av bestämmelserna i detta moment likställes med ur statens tjänst avgången befattningshavare den, som efter avgång från befattning, vilken avses i denna paragraf, kvarstår i statens tjänst såsom innehavare av befattning, vilken icke är förenad med tjänstepensionsrätt.

Vad i — — — paragraf avses.

3 mom. Grundbeloppet för år räknat av förordnandepension motsvarar för annan tjänsteman än justitieombudsman och militieombudsman

a) där tjänsten innehafts minst 12 år och sådant fall ej är för handen, som nedan under b) sägs, ävensom där avgången är föranledd av olycksfall i tjänsten, det för befattningen gällande tjänstepensionsunderlaget (grundbelopp av *hel* pension);

b) där tjänsteman, som innehaft tjänsten minst 12 men icke 18 år och ej uppnått en levnadsålder av 55 år, på grund av därom av honom uttryckt önskan får förordnandet upphävt eller vid utlöpande av förordnandet icke får detsamma förnyat, tjänstepensionsunderlaget minskat med en sjättedel för varje påbörjat antal av fem år, varmed levnadsåldern vid avgången understiger 55 år, dock med högst tre sjättedelar (grundbelopp av *avkortad* pension vid frivillig avgång);

c) eljest tjänstepensionsunderlaget minskat med $\frac{1}{160}$ för varje full fjärdedel av år, varmed tjänstetiden understiger 12 år, dock med högst $\frac{24}{160}$ (grundbelopp av *avkortad* pension).

För justitieombudsman och militieombudsman skall grundbeloppet för år räknat av förordnandepension motsvara

a) där tjänsten innehafts minst tre fulla tjänsteperioder eller avgången är föranledd av olycksfall i tjänsten, det för befattningen gällande tjänstepensionsunderlaget;

b) eljest tjänstepensionsunderlaget, minskat med $\frac{1}{160}$ för varje full fjärdedel av år, varmed tjänstetiden understiger 12 år, dock med högst $\frac{24}{160}$.

Vid bestämmande av tjänstetidens längd för justitieombudsman och militieombudsman skall sammanräkning ske av tid, varunder han innehaft ombudsmansämbete.

I fråga — — — innehavda tjänsten.

Där pensionsrätten är grundad på föreskriften i 1 mom. femte stycket, skall grundbeloppet, oavsett ovan meddelade bestämmelser, beräknas som om tjänstemannen intill tiden för avgången kvarstått i den tidigare befattning, som i nämnda författningsrum avses.

Vad i — — — denna paragraf.

23 §.

1 mom. Den som — — — folkpensionering (*förtidslivränta*).

Såsom förutsättning — — — nyss sagts.

Där tjänsteman — — — *en* tjänstelivränta.

Med ur statens tjänst avgången befattningshavare, varom i första stycket förmåles, likställes den, som efter avgång från med tjänstepensionsrätt förenad befattning kvarstår i statens tjänst såsom innehavare av befattning, vilken icke är förenad med sådan pensionsrätt.

Bestämmelserna i 22 § 3 mom. första stycket i dess hittillsvarande lydelse skola alltjämt äga tillämpning där den befattning från vilken avgång sker, tillträtts före ikraftträdandet och pensionsrätten är grundad på annan föreskrift i 1 mom. av nämnda paragraf än den i femte stycket meddelade.

Förslag

till

ändrad lydelse av 1 § 1 och 2 mom. samt 15 § 1 mom. familjepensionsreglementet för riksdagens verk.

1 §.

1 mom. Detta reglemente — — — tjänstepensionsreglemente; samt

c) den som, efter att hava blivit underkastad förenämnda tjänstepensionsreglemente, avgått ur statens tjänst utan rätt att för den vid avgångstillfället innehavda befattningen komma i åtnjutande av pension enligt sagda reglemente, under förutsättning att tjänstemannen under sammanlagt minst tre år före avgången innehaft anställning, som vid nämnda tillfälle varit förenad med tjänstepensionsrätt, varom i 3 mom. tredje stycket här nedan förmäles.

Bestämmelsen under — — — nyss sagts.

2 mom. Utöver vad — — — tillämpning, samt

b) att med ur statens tjänst avgången befattningshavare, varom under 1 mom. c) förmäles, likställes dels den, som efter avgång från med tjänstepensionsrätt förenad befattning kvarstår i statens tjänst såsom innehavare av befattning, vilken icke är förenad med sådan pensionsrätt, dels ock den, som erhållit pension enligt 1942 års tjänstepensionsreglemente för riksdagens verk men på grund av vad i 12 § 2 mom. andra stycket nämnda reglemente stadgas vid frånfället ej vidare uppbär pensionen.

15 §.

1 mom. Beträffande familjepension — — — förra befattningen.

Där den avlidne åtnjöt tjänstepension enligt 22 § 1 mom. femte stycket tjänstepensionsreglementet för riksdagens verk, skall familjepensionstalet, oavsett bestämmelserna i övrigt i denna paragraf, beräknas som om tjänstemannen intill avgången ur statens tjänst kvarstått i den tidigare befattning, som i nämnda författningsrum avses.
